

THE UNIVERSITY OF FIJI
Na Yunivesiti ni Viti

Centre for Itaukei Studies (CIS)
NA YAVUBULI NI VULIVANUA

Final Examination for Semester Two, 2012
NA VEITAROGI LEVU NI IKARUA NI WASEWASE NI VULI, 2012

ITK 102: Reading & Writing Itaukei Language 2

AI DUSIDUSI

1. Sauma kece na taro ena ivola ni saumi taro. Wilika vinaka na idusidusi.
2. Sauma vakamatata na taro ka kakua ni vakaoti gauna ena ka e sega ni gadrevi.
3. Tekivu sauma e dua na taro vou ena dua na drauniveva vou.
4. Wilika vinaka na taro ka tekivu volavola sara ena taro o kila vinaka na kena isau.

IMATAI NI WASEWASE (40 NA MAKI)

SAUMA RUARUA NA TARO ENA IWASEWASE QO.

IMATAI NI TARO (20 na maka)

Na Veiqaraqaravi Vakavanua

1. Vakamacalataka na ibalebale ni VEIQARAQARAVI VAKAVANUA.
(2 na maka)
2. Ko sa digitaki ena nomu koro mo vakacabora edua na nomuni Sevusevu ena nomuni a lai qito iTavua. Vola mai na qaqa ni nomu vosa ka vakamatatataka mai na LIMA na tiki ni vakacacabo eda sa raica oti.
(8 na maka)
3. Ena macawa ni Siganisucu 2011, o a sereki tiko kina mai na koro o Narewa mai Nadi. Era a lai Sevusevu yani edua na ilala mai na koro o Sabeto. Sa o digitaki mo tara na iSevusevu. Vola mai na qaqa ni nomu vosa ni veiqaravi.
(8 na maka)
4. Na cava na inaki ni sevusevu?
(2 na maka)

IKARUA NI TARO (20 na maka)

Na vosa ni vakasala

1. E rau a veidrotaki erua, ka ra sa gole na weka igonetagane mera lai kere veivosoti. O a tiko ena ilakolako qo, ka katona mai na veiqaraqaravi.
 - a) Vola mai na vosa ni BULUBULU.
(8 na maka)
 - b) Vola mai na vosa ni kena CIQOMI/KACIVI.
(8 na maka)
2. Era sa vakasobura oti na nodra iTatau edua na timi ni rakavi mai na koro o Vitogo ni-bera ni ra biuta na noda vanua. Vakamacalataka mai na veivosa e rawa ni rogoci me tekiu mai na kena vatonaki ka yacova na kena itinitini; me wili kina na kena coboti.
(4 na maka)

IKARUA NI WASEWASE (60 na maka)

SAUMA E ONO NA TARO.

IKATOLU NI TARO

Na Umavosa ni Sokalou (10 na maka)

1. Eda sa rogo ivunau kece. E tekivutaki vakacava na ivunau? Vola mai e rua na itekitekivu ni vunau ko sa rogoca oti vei ira na Dauvunau. (3 na maka)
2. Ena so na gauna eda vakarogoca ena walesi eso na ivunau. O kila vakacava ni vunau ni sokalou ka sega ni vunau vakapolitiki? (4 na maka)
3. Ni volai toka ena porokaramu: "Wiliki ni Lesoni" e dua tani sara na lesoni ka tukuni tiko qo mai na lesoni e vakayacori e veikoronivuli. Vakamacalataka na ibalebale ni LESONI ka rogoci ena gauna ni Sokalou. (3 na maka)

IKAVA NI TARO Na Umavosa ni Tukutuku (10 na maka)

O sa gadreva mo cakacaka ena tabana ni Niusiveva na ILALAKAI, ka sa tukuni vei iko mo vola yani edua na itukutuku ni ka a yaco ena nomu itikotiko, ka mo na kauta tiko yani ena gauna eratou na vakatarogi iko kina. (Interview)

Vola mai na nomu itukutuku me na tabaki.

Mo digitaka edua vei iratou na itukutuku qo:

- Na vakamareqeti ni tabaqase
- Na vakayagataki vinaka ni gauna mai na koro vakaviti
- Na sasaga vakaivua ni tabagone

IKALIMA NI TARO Na Umavosa ni Draki (10 na maka)

1. Vakamacalataka na nodra kila vinaka na ^{nodra} gauna na noda qase. Cava so na ivakatakilakila era vakayagataka. (2 na maka)
2. Era kila vinaka na noda qase na veika era rawa ni bula kina mai wai kei na dela ni qele ena nodra vakamuria na Vula vakaViti. Tukuna e lima na ilava/icoi era rawata ka ivurevure ni bula vei ira. (5 na maka)
3. Vola mai na ibalebale ni veivosa ka ra volai koto oqo e ra:
 - (a) Karawa
 - (b) Karobo
 - (c) Sa samila na kaisau

- (d) Mataka I Ravuaka
- (e) Ivolasiga
- (f) Botaira na vanua

(3 na maka)

IKAONO NI TARO **Na Umavosa ni veitalanoa**

Vola mai na nodrau veitalanoa e rua na veiwatini ena vuku ni veika rau a sotava ena gauna ni somate vua edua na nodrau itokani voleka vakavuli.

Me rau vosa vakawalu.

IKAVITU NI TARO **Na Qito**

1. Veidutaitaka na nodrau veiwekani vakavoleka na qito eda kila kei na noda ivakarau ni bula na itaukei. (3 na maka)
2. E kilai levu o Viti ena vuku ni qito. Vola mai na veika e rau tautauvata kina na rakavi kei na soka se dua tale na qito. Vakamacalataka mai e lima. (3 na maka)
3. Ni da kaya e noda qito na noda cakacaka se itavi, na cava e kena ibalebale? (4 na maka)

IKAWALU NI TARO **Na Lawa**

1. Vakamacalataka na veika vakalawa e vauca ena iqoliqoli se na kena keli na iyau talei ena noda vanua. (3 na maka)
2. Tukuna mai na ka o kila baleta na kena vakaduri e dua na bisinisi vei ira na marama. (3 na maka)
3. Veidutaitakavata na veika matata baleta na veilawa ka vauca na sucu ni gone, na vakamau kei na nona leqa se takali edua. (4 na maka)

IKACIWA NI TARO **Kacivaki ni veivoli tabaki**

1. Era vakacalai eso na noda ena vuku ni nodra bacani ena veika e tabaki me baleta eso na ivoli. Tukuna mai e tolu na kena ivakaraitaki. (3 na maka)
2. Eda wilika ena veimacawa ena niusiveva na kena sa taura lesu na baqe se kabana ni bisinisi eso na vale, se lori se itikotiko se iyau dinautaki. Vola e tolu na ivakasala me nodra na dau volivoli. (5 na maka)
3. Vola mai e VA na ivadi era vakayagataka na daunibisinisi nikua me ra volivoli kina vakalevu na dau volivoli. (2 na maka)

IKATINI NI TARO **Politiki**

1. Na cava na politiki?
(1 na maka)
2. Na cava e nodra itavi ki vei VITI na vakaitavi kina ? Vakamacalataka na veika kece o kila baleta na taro qo.
(3 na maka)
3. Eda dau rogoca vakalevu ni sa tukuni tu ni sa curuma na politiki na veimatabose vakaitaukei kei na isoqosoqo ni Lotu. Na cava e kena ibalebale?
(2 na maka)
4. Vakamacalataka mai na ibalebale ni veivosa qo:
 - a) Yavu
 - b) Mata vakaturi
 - c) Mata digitaki
 - d) Na veidigidigi levu
(4 na maka)

SA YALA EKE

